

Münxendən Balkanlara: Yeni strateji diplomatiya

2026-cı il qlobal siyasət üçün yalnız keçid dövrü deyil, həm də yeni beynəlxalq reallıqların sistemli şəkildə ifadə olunduğu, dövlətlərin suveren qərarverməsinin yeni təhlükəsizlik arxitekturasında baş rol oynadığı bir xətt olaraq yadda qalır. Bu fondu ən aydın şəkildə ifadə edən siyasi platformalardan biri də Münxen Təhlükəsizlik Konfransı oldu. Dünya dövlət başçıları, beynəlxalq təşkilatların liderləri, düşüncə mərkəzlərinin nümayəndələri Münxendə toplaşaraq yeni təhlükəsizlik çağırışlarını, regional əməkdaşlıq modellərini, enerji sabitliyinin qlobal təsirlərini və qarşılıqlı fayda prinsiplərinə əsaslanan diplomat strategiyalarını müzakirə etdilər.

Bu forumda İlham Əliyevin çıxışı yalnız Azərbaycanın regional gündəliyini əks etdirməklə kifayətlənmədi; o, yeni qlobal əməkdaşlıq formatlarının konturlarını açıq və pragmatik dildə ifadə etdi. Prezident çıxışında Azərbaycanın xarici siyasət prinsiplərini konkret kontekstdə belə formalaşdırdı: “Biz inanırıq ki, heç bir ölkənin təhlükəsizliyini başqa ölkənin və ya güc mərkəzinin təzyiqi üzərində qurmaq olmaz. Hər bir dövlət öz təhlükəsizliyinə öz qərarları ilə töhfə verməlidir”.

Bu cümlə Münxen tribunasından səslənən ən prinsiplial mesajlardan biri oldu. Çünki o, beynəlxalq münasibətlərdə suverenliyin qorunmasını yalnız hüquqi kateqoriya kimi deyil, həm də real siyasi mexanizm olaraq təqdim edir. Qloballaşmanın və çoxşaxəli təhlükəsizlik çağırışlarının hökm sürdüyü müasir dünyada suveren qərarvermə dövlətlərin öz mənafeələrini qoruyan aktiv siyasi xəttidir. Prezidentin vurğuladığı bu prinsip postsovet məkanında uzun illər dominant olmuş “böyük güclərin rəqəbəti” paradigmasına alternativ kimi səsləndi. Bu yanaşma, əslində, qlobal siyasətdə seçim azadlığını həm praktik, həm də prinsiplial səviyyədə qorumaq məqsədi daşıyır.

Münxendə səslənən çıxışın başqa diqqətçəkən tərəfi enerji təhlükəsizliyi məsələsinə həsr olunmuş hissə idi. Avropanın enerji xəritəsi son illərdə ciddi şəkildə yenidən formalaşır; enerji marşrutlarının şaxələndirilməsi isə təkcə iqtisadi fayda deyil, həm də siyasi sabitlik amili kimi qiymətləndirilir.

Prezident bu mövzunu belə səciyləndirdi:

“Enerji layihələri yalnız iqtisadi layihələr deyil; onlar siyasi sabitlik, etimad və regional əməkdaşlıq amilləridir. Marşrutların şaxələndirilməsi qlobal təhlükəsizlik risklərini azaltmaq üçün mühüm addımdır”.

Bu, funksional əməkdaşlıq modelinin birmənalı ifadəsi idi — əməkdaşlıq yalnız iqtisadi səmərəlilik üçün deyil, eyni zamanda, regionlar arasında risklərin bölüşdürülməsi və qarşılıqlı etimad zəmininə xidmət edən bir mexanizm kimi qurulmalıdır.

Enerji təhlükəsizliyi məsələsində Azərbaycanın Avropaya ixrac etdiyi enerji resursları alternativ marşrutların formalaşmasına imkan verir. Bu isə enerji təhlükəsizliyinin təminində çoxşaxəli yanaşmanın tətbiqinə zəmin yaradır. Azərbaycanın Avropanın enerji xəritəsində artan çəkisi təkcə enerji sektorunda deyil, həm də qlobal siyasi koordinatlarda Azərbaycanın daha fəal aktor kimi rolunu gücləndirir. Bu kontekstin əsas elementi funksional əməkdaşlığın siyasi sabitlik komponentidir. Enerji ilə bağlı qarşılıqlı fayda modeli müasir təhlükəsizlik düşüncəsinin mühüm hissəsinə çevrilir.

Münxendə səslənən fikirlər yalnız bu konseptual paradigmaları ifadə etmədi; onlar həm də konkret real əməkdaşlıq formatlarının təzahürüdür. Bu formatlardan biri uzun illərdir inkişaf edən Balkanlarla münasibətlərdir. Balkanların qəlbində yerləşən Serbiya ilə münasibətlər isə son illərdə keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyub. Rəsmi səfərlər, imzalanan sənədlər və ardıcıl icra olunan layihələr göstərir ki, tərəflər əməkdaşlığı yalnız diplomatik protokolla məhdudlaşdırmır; o, enerji təhlükəsizliyi, infrastruktur, müdafiə sənayesi və humanitar müstəvilərdə sistemli şəkildə genişlənir.

Bu yaxınlaşmanın arxasında yalnız geosiyasi mövqelərin üst-üstə düşməsi

si dayanmayıb. Əsas amillərdən biri də Prezident İlham Əliyev ilə Aleksandar Vučić arasında formalaşmış səmimi və etibarə sۆykənən şəxsi münasibətlərdir. Liderlər səviyyəsində qurulan bu dialoq siyasi gündəliyə əlavə dinamika gətirir, qərarların operativ və pragmatik ruhda qəbuluna şərait yaradır. Müntəzəm təmaslar, təşəbbüslərə açıq dəstək və regional sabitliyə ortaq baxış Bakı ilə Belqrad arasında strateji tərəfdaşlıq modelini möhkəmləndirir.

Bu münasibətlərin fəlsəfəsi təkcə sözlərlə deyil, həm də praktikada özünü göstərir. Prezident İlham Əliyev Serbiyanın rəsmi nümayəndələri ilə görüşlərində bu münasibətləri belə xarakterizə edib ki, biz Serbiya ilə yalnız siyasi əlaqələr deyil, həm də iqtisadi, enerji, infrastruktur və müdafiə sənayesi sahələrində real əməkdaşlıq nümunələri yaradıırıq. Bu əlaqə hər iki tərəf üçün faydalıdır və regional sabitliyə xidmət edir. Bu fikir iki dövlət arasında yalnız rəsmi əlaqələrin deyil, strateji əməkdaşlığın dərinliyi və məzmununu ifadə edir.

Aleksandar Vučić də tərəfdaşlıq əlaqələrini yüksək dəyərləndirir:

“Azərbaycan bizim üçün strateji tərəfdaşdır. Bizim əməkdaşlığımız yalnız iki ölkə üçün deyil, bütövlükdə Avrasiya məkanı üçün iqtisadi və siyasi faydalar yaradır”. Vučićin bu sözləri dövlətlərin qarşılıqlı etimad əsasında qurduğu əməkdaşlığın coğrafi sərhədlərini aşaraq çoxşaxəli, dinamik və perspektivli bir siyasi modelə çevriləcəyini göstərir.

Bu dialoq təkcə enerji və iqtisadi əməkdaşlıqla məhdudlaşmır. Nəqliyyat və logistika sahəsində qarşılıqlı maraqlar müasir

kommunikasiya və tranzit xətlərinin Avrasiya məkanında yeni bağlantılar yaradılmasına xidmət edir. Bu, yalnız iki dövlət arasında tranzit xətlərinin inşası deyil; o, regional integrasiyanın real mexanizmidir və iqtisadi integrasiya ilə siyasi əməkdaşlıq arasında birbaşa körpü rolunu oynayır. Bu model Avrasiya məkanında daha geniş geosiyasi əməkdaşlıq çərçivəsinin əsas sütunlarından birinə çevrilə bilər.

Eyni zamanda, humanitar mübadilələr, mədəni tədbirlər və təhsil proqramları xalqlar arasında yaxınlığı gücləndirərək siyasi iradəni ictimai dayağa çevirir. Mədəniyyət və təhsil sahələrində qarşılıqlı əlaqələr yalnız diplomatik rəsmi münasibətlərdən ibarət deyil; onlar ictimaiyyətin qarşılıqlı anlaşmasını artıran faktor kimi çıxış edir. Bu, strateji tərəfdaşlığın əsas istiqamətlərindən biri kimi formalaşır və dövlətlərin xalqlar arasında etimad mühitinin yaradılmasına verdiyi önəmi göstərir.

Münxendə səslənən çıxışlar və Balkanlarla əlaqələrin dinamik inkişafı bir daha göstərir ki, Bakı ilə Belqrad arasında münasibətlər situativ maraqların deyil, uzunmüddətli strateji baxışın məhsulu kimi formalaşır. Qarşılıqlı hörmət və etimad sۆykənən liderlərarası münasibətlər bu xəttə əlavə dayanıqlılıq verir və tərəfdaşlığı regional təhlükəsizlik üçün əhəmiyyətli amilə çevirir. Bu, yalnız coğrafi qonşuluq deyil, strateji tərəfdaşlıq modelidir.

Münxendə səslənən tezislər Azərbaycan xarici siyasətinin əsas xəttini bir daha aydın konturlarla ortaya qoydu. Prezidentin ifadə etdiyi kimi: “Bizim kursumuz milli maraqlara sۆykənən, amma çoxtərəfli di-

aloqa açıq siyasətdir. Bu, sərt ritorikadan çox strateji məntiqi əsas alır”.

Bu strateji məntiq — suverenlik, enerjinin sabitliyi, regionlararası dialoq və qarşılıqlı fayda — yalnız sözlərlə deyil, real əməkdaşlıq formatları ilə təsdiqlənir. Forumda səslənən fikirlər Azərbaycanın özünü yalnız regional aktor kimi deyil, qlobal təhlükəsizlik diskursunun fəal iştirakçısı kimi təqdim etməyə çalışdığını göstərir.

Prezidentin çıxışı polemikadan uzaq, lakin mövqeyi qəti ifadə edən diplomatik pragmatizm nümunəsi idi. Rəsmi Bakı beynəlxalq auditoriyaya sabitlik ixrac edən, riskləri idarə edən və əməkdaşlıq üçün açıq olan bir dövlət obrazını təqdim etdi. Münxendə səslənən tezislər yalnız forum protokolumun bir epizodu deyil — yeni regional və qlobal reallıqlar fonunda Azərbaycanın öz yerini necə gördüyünün siyasi manifesti kimi yadda qaldı.

2026-cı il siyasi reallıqlarının kodları dəyişir. Suverenlik anlayışı yenidən təfsir olunur, enerji təhlükəsizliyi yalnız iqtisadi problem deyil, eyni zamanda, geosiyasi təhlükəsizlik elementi kimi qiymətləndirilir, regionlararası əməkdaşlıq isə multidimensional və qarşılıqlı fayda əsasında qurulur. Azərbaycanın bu yeni gündəliyə adaptasiyası, onun strategiyasını daim yeniləməsi bu gün beynəlxalq münasibətlər sistemində seçilən nümunələrdən biridir. Balkanlarla — xüsusilə Serbiya ilə — qurulan əməkdaşlıq modelinin davamlı olması isə bu strateji xəttin təkcə fikir bazarında deyil, praktikada da real siyasi transformasiya yaratdığını göstərir.

Münxen tribunasından yüksələn bu strateji xətt yalnız bir bayraq altında toplanan regionların deyil, bütün qlobal cəmiyyətin diqqətini cəlb edir. Suverenlik, sabitlik və əməkdaşlıq — bu üçbucaq qlobal siyasətin yenidən formalaşan konturlarında Azərbaycanın yeri və rolunu müəyyən edir. Dövrün çağırışlarına cavab verən bu xətt, eyni zamanda, çoxşaxəli təhlükəsizlik və əməkdaşlıq modelinə sadıq qalmanın real nümunəsinə çevrilir.

Elnarə AKİMOVA,
Milli Məclisin deputatı,
filologiya elmləri doktoru